

בסיעתא דשמיא

שיעורים בפרשת השבוע

שנאמרו בבית המדרש
'בית יהושע'
רחוב מנחת יצחק 2
עיה"ק ירושלים תובב"א

ע"י הרה"ג
ר' מנשה ישראל רייזמאן שליט"א
יום שישי פרשת אמור | י"ד אייר תשפ"ו

ניחן לשמוע בקו ישיר: 03-6171105
www.kolhalashon.com

**ניתן להאזין לשיעורים
בקול הלשון
03-6171111**

**להורדת הקונטרס
באתר קול הלשון
www.kolhalashon.com**

ההוד זה בהמ"ק ותרעין פתיחין מפסח שני

אנו אומרים בכל יום בתפילה: לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד. כי כל בשמים ובארץ: לך ה' הממלכה. אלו הם ז' המדות שהקב"ה ברא בהם את העולם. וכמבואר בספה"ק שאין הם המדות 'שלו', כי הוא ית' אינו גוף ולא ישיגוהו משיגי הגוף ואין לו שום דמיון כלל, ולא שייך לדבר על מדותיו ח"ו, אלא שיש לו להקב"ה הנהגות שונות, הנהגת חסד, הנהגת גבורה, הנהגת תפארת, נצח הוד יסוד ומלכות. וכן דרשונו חז"ל לפסוק זה בפרק הרואה במסכת ברכות.

ומבואר בזה"ק שהיום, ב'פסח שני' שבו מתחיל שבוע של ספירת ההוד, באלו הימים 'תרעין פתיחין', כלומר ששערי שמים פתוחים. ואי' בזה"ק שקדושת פסח נמשכת עד אלו הימים.

ובגמ' ברכות נח. דרשו חז"ל פסוק 'לך ה' הגדולה והגבורה', ואמרו חז"ל 'וההוד זה בית המקדש'. וצריך להבין איך שייך ענין ביהמ"ק, עם פסח שני, ותרעין פתיחין, עם מדת ההוד.

והנה המהלך הפשוט בספרי חסידות על מדת ההוד, הוא פשוט להודות להשי"ת, וא"כ יש בזה שינוי משאר המדות, שהם מדותיו של הקב"ה כביכול, חסד שהקב"ה מנהיג עולמו בחסדו, גבורתו ותפארתו ונצחונו. איך נתהפך הוד לעבודת האדם שהוא צריך להודות להשי"ת. מהי מדת ההוד של הקב"ה? אם הוד היינו הודאה, למי הקב"ה מודה כביכול? מה שאמרו חז"ל שהוא מניח תפילין וכתוב בו 'מי כעמך ישראל', זה שייך למדת התפארת שהוא מתפאר עם בני ישראל, א"כ צריך ביאור מה שייך מדת ההוד כלפי מעלה?

ומבואר בספה"ק שהדבר כפשוטו, מדת ההוד מלשון הודאה על האמת. כי נודע שענין ההודאה יש בו שני פירושים, אחד מלשון 'תודה רבה' והשני מלשון 'מודה במקצת', כשאנו אומרים 'מודים אנחנו לך', אנו מודים על האמת שכל ההצלחות אינם בכוחינו אלא הכל ממנו יתברך לבד. הטוב כי לא כלו רחמיו, והמרחם כי לא תמו חסדיו.

לכן צריך לכרוע במודים, כי משמעות ההודאה באה בכפיפת ראש, כמי שתובע חבירו בבית דין והלה הודה לטענתו, הרי זה ככופף את ראשו. לעומת התובע שהוא ניצח בדין תורה במדת הנצח. כך הוא בכל דין תורה, יש אחד שיוצא זכאי במדת הנצח, ויש אחד שיוצא זכאי במדת ההוד כשהודה הלב לטענותיו.

דעת הרא"ש כי 'כל דאליים גבר' היינו בטענותיו בבית דין, הוא גובר ומנצח בדין תורה באלימות טענותיו, הרי שהוא ניצח במדת הנצח. אך אם השני עשה 'הודאת בעל דין', אין שם שני צדדים בדין תורה, וזכה הלה זכאי ע"י מדת ההוד של זה.

מידת ההוד דקוב"ה שהוא מודה על האמת

ומבואר בספה"ק שכן הוא כלפי מעלה כביכול, כמו שהוא מנצח במדת הנצח, כך כשהוא מתלבש במדת ההוד, הוא כביכול מודה. וזוהי ישועה גדולה לישראל יותר ממדת החסד.

ולמשל, מבואר בגמ' ברכות שאלו הנביא זכור לטוב טען לפני השי"ת שהסיבה שכלל ישראל עזבו את דרך התורה הוא מסיבה עליונה: (מלכים א, יח, לז) עֲנִי ה' עֲנִי יְיָ דַע הָזֶה כִּי אַתָּה ה' הָאֱלֹהִים וְאַתָּה הַסִּבֵּת אֶת לְבָבְךָ אַחֲרָיִית.

כי הקב"ה צוה להמליך את ירבעם בן נבט על ישראל, הקב"ה שלח את אחיה השילוני שימליכנו לירבעם. וכבר היתה נבואה בימי דוד המלך 'רחבעם וירבעם יחלקו את המלוכה'. ועי"ז נתגלגלו הדברים שירבעם יבטל את העליה לרגל ועשה שני עגלים, ועי"ז עבדו בנ"י ע"ז. אף שירבעם היה צדיק בתחילה, היטב ידע הקב"ה כל מה שעתיד ירבעם לעשות, בסוד הידיעה שלפני הבחירה, א"כ היה ידוע למעלה שעתיד הוא להחטיא את ישראל. וזה שאמר אליו הנביא 'ואתה הסבות את לבם אחורנית'.

כך טוען אליו הנביא כלפי מעלה כביכול, הסיבה שהם עובדים ע"ז לבעל, אתה גרמת להם שהסבת את לבם אחורנית.

חזר הקב"ה והודה לאליו - 'אשר הריעותי'

ואמרו חז"ל בגמ' [ברכות לב] אמר רבי שמואל בר רבי יצחק מנין שחזר הקב"ה והודה לאליהו, שנאמר ואשר הרעותי. והרי שיש למעלה מדת ההודאה בביכול בביכול.

אין לנו השגה מה שכתוב כאן, אך כן כתוב בגמרא של כל יהודי, שיש להקב"ה מדה שהוא מודה על התביעות שתובעים אותו, כמובן שתלוי מיהו התובע, כשאליו הנביא אומר לו איזה מציאות, והיה הקב"ה יכול לנצח אותו בביכול, אעפ"כ הודה הקב"ה ואמר 'ואשר הרעותי'. כי ברצונו הוא מתנהג עם מדת הנצח כאשר עשה עם פרעה גם שלא עברו ד' מאות שנה בפשטות וכו', וברצונו הוא מתנהג עם מדת ההודא כלפי טענותיו של אליהו הנביא. 'מנין שחזר הקב"ה והודה לאליהו'.

הודה הקב"ה למשה - סלחתי 'בשביל שאמרת'

וכן היה במשה רבינו, בתחילה אמר הקב"ה 'הרף ממני ואשמידם ואעשה אותך לגוי', טען משה רבינו לפניו 'ושמעו מצרים ואמרו הגויים מבלתי יכולת', הקב"ה לבדו יודע הכל, ועוד שהרי כבר אמר הקב"ה למשה רבינו בפרשת שמות 'מי שם פה לאדם', וא"כ מה שייך לטעון 'ואמרו מצרים מבלתי יכולת', מי עושה שהם יאמרו כך והרי הכל ממנו ית', א"כ יכול הקב"ה ברגע אחד להסתדר עם החשש של משה רבינו שלא יהיה חילול השם.

אלא שבחר הקב"ה להתנהג במדת ההודא, לא לנצח את טענותיו של משה, אלא אדרבה ביקש להודות לו ולגלות את מדות רחמיו ית' שהם תכלית הבריאה.

ובגמ' הוסיפו חז"ל כי אדרבה, הקב"ה רימז לו למשה שיפציר בתפילה כי הדבר תלוי בו, ולכן אמר לו 'ועתה הניחה לי ואכלם', שיבין שהדבר תלוי בו, שאם לא יניחנו, יפעל ויגלה את הרחמים. ואכן כך הוה. 'סלחתי כדברך' ופרש"י 'בשביל שאמרת'. בביכול חזר בו מחמת טענתו של משה.

כי יש בהשי"ת מדת ההודא. כשהוא רואה נקודה של אמת בלבו של משה רבינו ובלבו של אליהו הנביא, הוא מודה לעומתם.

ועתה נחזור לדבר במדותיו של בן אדם. יש לנו מדת הנצח באופן מופלג, ומעט מאד ממדת ההודא. על מדת ההודא אנו צריכין לעבוד כדי לזכות להכנע ולהודות. אבל מדת הנצח יש לנו בנפש ממילא, כי אכלנו מעץ הדעת ונכנס בנו גאווה ותמיד אנו רוצים לנצח את חברינו. ודרכו בקודש של כ"ק מהר"א מבעלזא זי"ע שאע"פ שהיו לו כמה חומרות ודקדוקי הלכה, אם היה איזה וויכוח, עשה דווקא כרצון השני ולא כרצון עצמו, ואמר 'איד טאר נישט אויספירן', יהודי אסור לו לנצח. כי מדת הנצח שייכת להקב"ה ולא לנו. רק את היצר הרע צריכין אנו לנצח בכל יום. לא את החבר ולא את השכן.

תבעו מנקודת האמת למה נגרע ונכרת מתוך בני"

וזוה ענין פסח שני. האנשים שהיו טמאים לנפש אדם, אמרו 'למה נגרע', אין זה בלשון תפילה אלא בלשון טענה. לא אמרו 'יהי רצון מלפניך שלא נגרע', אלא באו לפני משה בערב פסח ראשון ואמרו לו, אנחנו טמאים לנפש אדם, למה נגרע. היה לו למשה לומר להם, אם אתם טמאים אין אתם ראויים לקרבן פסח, שובו לכם לאהליכם בשתיקה. 'עבר זמנו בטל קרבנו' הוא יסוד מוסד בכל התמידים והמוספים.

כל מה שקרבן פסח דוחה שבת הוא רק משום שקבוע לו זמן. וכיון שאינו ראוי לקרבן פסח, ככתוב בתורה על ערל וטמא ושכיר ותושב שלא יאכלו בו. מה שייך לומר 'למה נגרע'?

בפרשת אמור מבואר על בעל מום מזרע אהרן שהוא פסול לעבודה, כשרואה הכהן שהוא בעל מום, הוא מקבל את הדין באהבה והכנעה. מה שייך לומר 'למה נגרע'?

וביאר החינוך שבאמת בשאר המצוות מקבלים את הדין באהבה ושותקים, כי עבר זמנו בטל קרבנו, אך אלו הרגישו שמכיון שיש שני מצוות עשה בתורה שאם אין מקיימין אותן יש עונש כרת. רק מילה ופסח בלבד. מי שאינו מביא קרבן פסח, אינו דומה למי שלא תקע ולא שמע שופר בר"ה, כי מי שלא היה יכול לשמוע קול שופר בר"ה, נאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה. ושלוה על ישראל.

אך אלו האנשים שהיו טמאים לנפש אדם, הבינו שיש בזה עונש כרת ואין להם חלק בכלל ישראל, ולכן הוסיפו ואמרו 'לבלתי הקריב.. בתוך בני ישראל', אם הטענה היתה שהם רוצים להקריב עם כולם, הרי בסוף הקריבו

לבדם בפסח שני, וא"כ שוב נגרעו.

וביאר הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע כי 'בתוך בני ישראל' היא היא הטענה, שאין הם רוצים להכרת ח"ו מתוך בני ישראל ע"י שלא עשו את הפסח. אנו רוצים להיות חלק מכלל ישראל.

על הכרת בביטול מצות פסח כתוב 'ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל'. ועל זאת צעקו 'למה נגרע', למה נהיה גרוע מכלל ישראל, כטענת בני מנשה כנגד בנות צלפחד שטענו בלשון 'ונגרעה נחלתנו', לשון חסרון ופקידה. כי מי שאינו מביא קרבן פסח הוא נגרע ונחסר מכלל ישראל. ואונסא כמאן דעביד לא אמרינן. [בכמה עניינים] על זאת בכו 'למה נגרע', כשיספרו את כלל ישראל, ימחקו אותנו מהרשימה? הרי אין אנו אשמים במה שנטמאנו. ובפרט לדברי הגמ' [סוכה כה] שהם היו מישאל ואלצפן שהלכו במצות משה להוציא את נדב ואביהוא מתוך הקודש. וא"כ עסקנו בחברא קדישא למת מצוה, וכי בשביל זה נגרע מתוך בני ישראל.

הודה הקב"ה לטענתם בתרעין פתיחין של מידת ההוד

אמר להם הקב"ה, אין אתם נגרעים מכלל ישראל, אלא שעכשיו עדיין חודש ניסן, ערב פסח, הנה בעוד חודש יבא שבוע של מדת ההוד, והוא סוד ההודאה העליונה כלפי טענות שטוענים כלפי מעלה. זאת מלבד ענין קבלת התפילות שהוא ממקום גבוה יותר, קבלת הטענה באה ממדת ההוד. הודה להם הקב"ה לטענת 'למה נגרע'. ולכן תהא ישועתם בשבוע של מדת ההוד.

וזש"כ בזוה"ק שיש עכשיו 'תרעין פתיחין' לשבעה ימים, כלומר שערים פתוחים לשמוע טענות אמיתיות מעומק הלב. יש עת רצון של קבלת התפילה, ויש עת רצון של קבלת הטענות.

וכן מצאנו בזוה"ק שאמר רשב"י למלאך המקטרג 'לך אמור להקב"ה שכל זמן שאני בעולם לא תהא מגפה'. הוא אינו מדבר בלשון תפילה אלא בדרך טענה. 'חס ושלום לא תשתכח תורה מישאל'. דבריו של רבי שמעון הם תביעות וטענות, והוא מרכבה למדת ההוד, והקב"ה מודה לו. 'צדיק גוזר והקב"ה מקיים'. בכל הדורות לא היה לנו כזה 'צדיק גוזר והקב"ה מקיים' כרבי שמעון בר יוחאי. כי הוא מרכבה למדת ההוד של הקב"ה, כביכול הוד הוא סוד הביטול, שהקב"ה מודה ונותן לטוענים פסח שני, ונותן לרשב"י את מבוקשיו לזכות ולפטור את ישראל.

וזש"כ לך ה' הגדולה... והנצח וההוד. שיש מדת הוד כלפי מעלה. וכתב הרמב"ם בהל' דעות שאנו צריכים ללכת בדרכיו של הקב"ה וגם אנו נתרגל להתבטל לפניו ית' ולפני חברים, ולא להיות מרכבה למדת הנצח כלפי בני אדם, רק כלפי נצחון על היצר הרע, כלפי החברים נהיה מרכבה למדת ההוד, להודות בהכנעה וביטול.

זהו החידוש של מדת ההוד שיש למעלה כביכול. כך היה בפסח שני, וכך היה במשה רבינו ובאליהו הנביא, וכך היה בטענת בנות צלפחד, היתכן שלא יהיה לאבינו נחלה, והודה ה' ואמר 'כן בנות צלפחד דוברות'. ואח"כ טענו בני מנשה טענה אמיתית על נחלתן, וגם שם הודה הקב"ה וסידר את הענין. כל זה הוא מדת ההוד.

ולכן יש תרעין פתיחין בשבוע זה לגבי הטענות שאדם טוען לפני ה', אך צריך להזהר שתבא הטענה מעומק הלב, רבונו של עולם עד מתי אני סובל מהיצרים והמשיכות האלה, שנים רבות שאני עולה ויורד, מתגבר ונכשל, תרחם עלי כבר. ובפרט שתהא הטענה מעומק הלב, אם לא, הרי היא חוצפה כלפי שמיא ח"ו.

בגמ' מסופר על האמורא לוי שאמר טענות כלפי מעלה, הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע היה טוען כלפי מעלה, כשהקב"ה מסכים לטענותיו זהו ממדת ההוד של הקב"ה כביכול.

הקב"ה מקיים מצות יראה להודות לטענת הת"ח

אמרו חז"ל שהקב"ה מקיים כל התורה, ושאלו הצדיקים דא"כ איך הוא מקיים מצות יראה, בשלמא תפילה הוא מתפלל 'שיבבשו רחמי את כעסי', כמבואר בגמ', אך איך שייך 'יראה' כלפי מעלה? ופירשו הצדיקים שמכיון שדרש רבי עקיבא 'את ה' אלקיך תירא, לרבות תלמידי חכמים', כביכול מקיים הקב"ה מצות יראה מלפני ת"ח. כי כל מצוה שאנו מקיימים מוכרח שיהיה לה שורש כלפי מעלה, כמ"ש 'אשר קדשנו במצותיו', מצוותיו שלו שהוא כבר קיים.

ההוד זה בהמ"ק שבו מתקבלים טענות ישראל כתפילת שלמה

אי' בגמ' ברכות נח, לך ה' הגדולה וכו', וההוד זה בית המקדש. וצריך להבין איך שייך כל הנ"ל לביהמ"ק. והענין הוא כי בשעה שחינך שלמה את הביהמ"ק הראשון אמר להקב"ה שהכח של ביהמ"ק הוא מקום של שמיעת תפילות, ואם יש לאדם טענה, בוודאי ינצח בביכול. אם ייעצר השמים ולא יהיה מטר, יבא לכאן ויבקש, תקבל תפילתו:

(דברי הימים ב, ו.) כָּל תַּפִּלָּה כָּל תַּחֲנֻנָּה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְכָל הָאָדָם וְלִכְל עַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵדְעוּ אִישׁ נִגְעוֹ וּמִכָּאֲבוֹ וּפְרִשׁ כִּפְיוֹ אֶל הַבַּיִת הַזֶּה: וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן הַשָּׁמַיִם מִכּוֹן שְׁבִתְךָ וְסִלַּחְתָּ וְנִתְּתָה לְאִישׁ כָּכָל דְּרָכּוֹ אֲשֶׁר תִּדְעַתְּ אֶת לִבּוֹ כִּי אַתָּה לְבַדְּךָ יֹדַעְתָּ אֶת לִבּוֹ בְּנֵי הָאָדָם: ... כִּי יֵצֵא עַמֶּךָ לְמִלְחָמָה עַל אוֹיְבָיו בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר תִּשְׁלַחֵם וְהִתְפַּלְלוּ אֵלֶיךָ דֶּרֶךְ הָעִיר הַזֹּאת אֲשֶׁר בְּחֶרֶת בָּהּ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנִיתִי לְשִׁמְךָ: וְשָׁמַעְתָּ מִן הַשָּׁמַיִם אֶת תַּפִּלָּתָם וְאֶת תַּחֲנֻנָּתָם וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם: ... וְשָׁמַעְתָּ מִן הַשָּׁמַיִם מִמִּכּוֹן שְׁבִתְךָ אֶת תַּפִּלָּתָם וְאֶת תַּחֲנֻנֵיהֶם וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם וְסִלַּחְתָּ לְעַמֶּךָ אֲשֶׁר חָטְאוּ לָךְ: עֲתָה אֱלֹהֵי יִהְיֶה נָא עֵינֶיךָ פְּתֻחוֹת וְאָזְנֶיךָ קִשְׁבוֹת לְתַפִּלַּת הַמָּקוֹם הַזֶּה.

כי בשם שיש 'זמן' של מדת ההוד, מי"ד אייר עד כ' אייר. כך יש 'מקום' של מדת ההוד, והוא בביהמ"ק, וכך יש 'נפש' של מדת ההוד, כמ"ש בספר יצירה שיש 'עולם שנה נפש', הנפש של מדת ההוד, הוא הצדיק שזוכה לטעון טענה אמיתית כלפי הקב"ה, והקב"ה חוזר ומודה לו. כלשון חז"ל שחזר הקב"ה והודה למשה רבינו ואמר 'ואשר הרעותי'.

הנוי והנצח לחיי העולמים במידת ההוד של צדיק גוזר

ה'אמרי חיים' זי"ע היה מפרש 'הנוי והנצח לחיי העולמים', הנוי של הצדיק שהוא מנצח את הקב"ה בביכול, והקב"ה אומר לו 'סלחת בדברך'.

כי תיבת הוד יש לה עוד פירוש, לשון נוי ופאר, זהו הנוי וההוד של הקב"ה כשהוא מנוצח ממך. וכמ"ש בשיחות הר"ן סי' סט: "זמרו למי שמנצחין אותו ושמה" (פסחים קיט.) כי צריכין לנצח אותו יתברך בביכול. כי אף על פי שנדמה להאדם שהשם יתברך אינו רוצה לקרבו מחמת שקלקל הרבה, וגם עכשיו אינו מתנהג כראוי כרצונו יתברך, אף על פי כן צריך האדם לחזק עצמו ביותר ולהשתטח עצמו לפניו ולפרוש כפיו אליו יתברך שירחם עליו ויקרבהו לעבודתו כי אף על פי כן אני רוצה להיות ישראלי. נמצא שרוצה לנצח את השם יתברך בביכול, והשם יתברך יש לו שמחה מזה שמנצחין אותו בביכול'.

ובמסכת אבות מבואר שע"י שאדם מבטל רצונך מפני רצונו ית', היינו שמנצח את יצרו, עי"ז יזכה גם למדת ההוד, 'כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך', לשון סגי נהור, שמבטל רצון עצמו ית' בביכול לפני רצון הצדיק.

נמשך נס יצ"מ באכילת שיירי מצה דפסח עד פסח שני

כתב החת"ס בדרושי חנוכה, וכ"כ הג"מ רבי יעקב עמדין זי"ע בסידור בית יעקב, 'עמודי שמים', שהוא רוצה לומר 'דבר ברור שלא אמרו אדם מעולם', [ופלא שהחת"ס לא הזכיר הדברים משמו, והרי סידור בית יעקב לא ירד משלחן] שהחידוש של פסח שני הוא חידוש גדול, כי אדם שמאחר מלהביא קרבנו, דרשו עליו חז"ל 'מעוות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמנות', ואיך תיקנו להם פסח שני.

והצדיקים אמרו שזה התיקון של פסח שני הוא 'דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל, לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כולו יצא', אם פסח שני ביטל את הכלל של 'עבר זמנו בטל קרבנו', כנראה שהוא גם מבטל את הכלל כולו של 'מעוות לא יוכל לתקון', וכן יכולין לתקן הכל, כי אין שום יאוש בעולם כלל. כנודע מש"כ החובות הלבבות בזה.

וב'אמרי נועם' להרה"ק רבי מאיר'ל דז'יקובער זי"ע מבואר בדרושי פסח שני, כי בפרשת המן כתוב שלפני ירידת המן טענו בני ישראל שאין להם מה לאכול, ופרש"י שמיציאת מצרים עד ליל ט"ו אייר, אכלו ס"א סעודות משיירי מצה שהוציאו ממצרים. [וי"א שגם ביום ט"ו אייר אכלו משיירי מצה, זה תלוי בחשבון ס"א סעודות, אם כבר אכלו סעודה שלישית בימים ההם או לא. עי' מלבי"ם בארץ חמדה]

וכתב ה'אמרי נועם' שהסיבה שהמשיך הקב"ה את אכילת המצה עד הנה, הוא להורות על הסוד הגדול הזה

שאור הפסח נמשך עד פסח שני. כי היה גלוי וידוע לפניו ית' בסוד הידיעה שעתיד ליתן לנו פרשת פסח שני. כמ"ש רש"י שראויה היתה פרשה זו להנתן ע"י משה, אלא שמגלגלין זכות על ידן וטענו למה נגרע וכו'.

ולכן נתן הקב"ה לאכול משיירי מצה עד פסח שני, להבין גם בשנה השנית כשיתגלה סוד פסח שני, יראו שעדיין לא 'עבר זמנו', שהרי גם אשתקד אכלנו מצה עד פסח שני, ומצות פסח מחוברת למצות מצה. והרי נעשה להם נס למעלה מדרך הטבע, שאכלו ממצה אחת ס"א סעודות. כל זאת כדי להמשיך אור הפסח עד פסח שני.

ובזה מיישב מה שאמרו בטענתם 'בתוך בני ישראל' אף שטענה זאת לא נפתרה כנ"ל. ביאר רבי מאיר'ל כי הם טענו שהם רוצים חלק מהיו"ט פסח הראשון, אמר להם הקב"ה, אכן כך הוא האמת, כי עד פסח שני עדיין מאיר הפסח הראשון, והראיה שאכלו מצה עד פסח שני.

ולהבין דברי רבי יעקב עמדין נוסף מש"כ החת"ס במאמרי שבת חנוכה תקצ"ד, בענין קושיית הבית יוסף מדוע יש חנוכה ח' ימים הרי היה די שמן ליום אחד. ובברכי יוסף להחיד"א הביא שיש מתרצים קושיית הב"י ע"פ דברי המזרחי שהקשה מדוע אין ספקא דיומא בחנוכה בחו"ל, ורצו לתרץ שזה גופא תירוץ על קושיית הב"י, שהיה צ"ל חנוכה ז' ימים, ומשום ספקא דיומא עושים שמונה ימים.

מקפידים על יום סיום החג כמו על יום תחילתו

אך החת"ס מקשה דא"כ מדוע יש ח' ימי חנוכה בא"י? וכתב חידוש גדול, שכשם שמקפידים על התחלת היו"ט שיהיה ביום המיועד, כך יש קפידא ביום שמסיימין את החג. וכשם שכתוב בתורה על ימי הפסח 'עד יום האחד ועשרים בערב', וצ"ע שהרי כבר כתוב 'שבעת ימים', ואני יודע לבד שיום השביעי הוא כ"א ניסן? אלא שהקפידה תורה על סיום יום החג. לו יצויר [אף שאין מציאות כזאת] שהיה ב' ימי ט"ז ניסן היה צריך להמשיך עוד יום עד כ"א ניסן.

זה נראה נכון יותר מכל מה שנאמר בקושיית הב"י

וכתב הג"מ רבי יוסף נפתלי זי"ע ששנת הנס היה חודש כסליו חסר, בשנת ג' אלפים תרכ"א, [אף שבימים ההם קדשו ע"פ הראיה ולא ע"פ חשבון, אכהמ"ל כי י"א שאף באותם הימים היה הסדר הזה] וא"כ היה יום המתחיל של נס השמן ביום כ"ה כסליו, ויום המשלים את הנס היה ב' טבת. ואם יוסיפו בשנה הבאה ל' כסליו, נמצא שיסתיים החג ביום א' טבת, וכן לא ייעשה, כי כל דתקון כעין דאורייתא תקון, והתורה מקפדת על יום סיום החג. משום אותה שנה שכסליו מלא, תקנו תמיד ח' ימי חנוכה, כדי שבכל שנה ידליקו נר חנוכה גם ביום ב' טבת. אף שבשנה חסרה נמצא שמדליקין גם בג' טבת. לא רצו לתקן פעם ז' ופעם ח', שלא מצאנו כזאת בשום יו"ט, על כן קבעו ח' ימים לעולם. 'זוה נראה לי לענ"ד נכון יותר מכל מה שנאמר בזה'.

החת"ס כותב שאע"פ שנאמרו יותר מאלף תירוצים על קושיות הב"י, התירוץ הזה יותר נכון מכל התירוצים.

תחילת החג דאכילת מצה וסופו בפסח גדול וקטן

לאחר ששמענו שיש ענין לציין את יום המסיים כיום המתחיל, א"כ כשם שאנו מציינים את יום יציאת מצרים ואוכלין בו מצה, צריך גם לציין את יום שסיימנו בו אכילת המצה, פותחין בפסח גדול ומסיימין בפסח שני, זהו סיום מצות אכילת מצה.

[היו חסידים שאכלו רק מצה עד פסח שני, והרה"ק מפיטסבורג אכל רק מצה עד שבועות].

וזה שכתב רבי יעקב עמדין שטעם מצות פסח שני הוא זכר לאותו הנס שעד היום אכלו עוד מהמצה שהוציאנו ממצרים.

צפון ועוד ס"א סעודות שיירי מצה עולה אפיקומן

ראיתי בספר 'למודים בניסים', חיברו אב"ד סטרליסק זצוק"ל, שכתב דבר פלא, שיש בקדמונים טעם למצות 'יחץ', זכר לענין זה שהמשיכו לאכול עוד ס"א סעודות מאותה מצה. וב'צפון' מוציאים את החלק הטמון, צפון בגימ' רכ"ו. ורכ"ו ועוד ס"א סעודות הרי רפ"ז בגימ' אפיקומן. החילוק בין צפון לאפיקומן הוא ס"א, רמז לאותם

ס"א סעודות שאכלנו אחר היציאה ממצרים.

ומבואר בשו"ע הל' יו"ט שהיה מנהג לקחת חלק משיירי אפיקומן ולתלות בבית, ובמ"ב כתוב שעשו בו צורת מגן דוד [לפני שגנבו הציונים את הצורה] ותלוהו בבית. וביו"ט אסור לעשות הצורה הזאת.

טעמו בס"א שיירי המצה טעם המן בבטחון של 'היו"ם'

ראיתי בספה"ק 'עונג שבת' להרה"ק רבי אפרים'ל קראקובסקי זצוק"ל, מחסידי ברסלב לפני כמאה שנה. להבין דברי חז"ל בגמ' 'עוגה שהוציאו ממצרים טעמו בהם טעם מן', וצ"ע שהרי אז עוד לא טעמו טעם מן. ועוד שאם כבר ידעו מה זה טעם מן, איך התפללו אח"כ ו'לא ידעו מה הוא'. והרי זה להם חודש שלם שהם טועמים טעם מן. וכן צ"ע מהו ענין מנין ס"א סעודות.

וכתב שיש יסוד גדול בעבודת ה' 'היום אם בקולו תשמעו', היום דייקא. כשם שבפרשת המן אי אפשר להותיר מיום לחבירו, כך מבואר בספה"ק לקוטי מוהר"ן [קמא, סי' ער"ב] לענין עבודת ה': 'היום אם בקולו תשמעו' (תהלים צ"ה), זה כלל גדול בעבודת השם, שלא ישים לנגד עיניו כי אם אותו היום, הן בעסק פרנסה והצטרפותו, צריך שלא יחשוב מיום לחברו כמובא בספרים, וכן בעבודתו יתברך לא ישים לנגד עיניו כי אם אותו היום ואותו השעה, כי כשרוצין ליכנס בעבודת ה', נדמה להאדם כאילו הוא משא כבד, ואי אפשר לו לישא משא כבד כזו. אבל כשיחשוב שאין לו רק אותו היום, לא יהיה לו משא כלל, וגם שלא ידחה את עצמו מיום ליום, לאמר מחר אתחיל, מחר אתפלל בכונה ובכח כראוי, וכיוצא בזה בשאר העבודות, כי אין לאדם בעולמו כי אם אותו היום ואותו השעה שעומד בו, כי יום המחרת הוא עולם אחר לגמרי. היום אם בקולו תשמעו, 'היום' דייקא, והבן'.

וכן מבואר ב'חובות הלבבות' לענין פרנסה, שאין להותיר מיום לחבירו, שדרכו של אדם שהוא דואג דאגת מחר, ורוצה שכבר יהיה לו מוכן במגירה לעוד כמה שנים, והקב"ה אומר לו, הרי אני נשאר איתך תמיד, מה לך לדאוג ליום מחר?

וכן אמר רשב"י לתלמידיו שזהו הטעם שלא נתן הקב"ה מן פעם בשבוע או בחודש, רק כדי שנשתוקק אליו ית' בכל יום ויום.

ומזה נלמד מדת הבטחון, שלא לדאוג למחר, וגם כשיש במגירה שפע, לא לסמוך על זה כלל, רק על השי"ת לבדו שברצונו מרחיב וברצונו מקצר. וגם הממון שיש במגירה, נברא בכל יום מחדש. וכשהולך לישון בלילה, יחשב בדעתו שכל הממון שבמגירה נבאשו עם תולעים. מחר יבא יום חדש, ואבקש מהקב"ה שפע חדש, בריה חדשה. פנים חדשות.

קל הויה ויאר לנו בכוונת 'היום' דספירת העומר

וכתב רבי אפרים'ל כי 'היום' בגימ' ס"א, אלו הם ס"א סעודות שהטעימנו הקב"ה טעם מן, לא אותו הטעם בפשטות, כצפיחית בדבש, אלא טעם הבטחון שאנו סומכים על השי"ת מיום ליום.

ובאמת היה דבר פלא, היה להם חתיכת מצה על השלחן, וממנו אכלו שישים ואחת סעודות. זה היה כמו 'פתיחת שיעור כללי' לשיעור של אוכלי המן ארבעים שנה.

ובסידור האריז"ל כתוב בברכת העומר כשאומר 'היום' יחשוב 'א"ל הויה' בגימ' היו"ם. והוא בגימ' ז"ן. כי הקב"ה זן אותנו בכל יום ויום. ואין לנו מה לדאוג, אל הויה ויאר לנו.

פסוק של בקוצרכם נכנס לכאורה בתוך דברי חברו

ב"ה בשיעור הקודם עסקנו בפסוק 'ובקוצרכם את קציר ארצכם', ועוררנו בו שני קושיות, האחד שכבר נכתב כפסוק הזה בפרשת קדושים, והשני שנכנס כאן באמצע המועדות בין שבועות לראש השנה, והזכרנו כמה ביאורים בדרכי הפשט, ועתה נזכיר עוד מהלך כפי מה ששמעתי בנעילת חג השבועות ממז"ר רבי משה וואלפסאן זצוק"ל.

רבי משה היה לו צחות לשון, וכך היה פותח דברים ודרשן: כתוב בזה"ק אורייתא מחכמה נפקת, ושבעה דברים בחכם, ואחד מהם הוא שהחכם אינו נכנס בתוך דברי חבירו, וא"כ איך זה הפסוק ובקוצרכם את קציר ארצכם נכנס לתוך דברי חבירו, שהפרשה פותחת ב'אלה מועדי השם' ומסיימת ב'וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל', הרי שכל אותה פרשה עוסקת במועדי ישראל, ואורייתא מחכמה נפקת, איך נכנס פסוק זה דמתנות עניים ב'תוך דברי חבירו'. ולא עוד אלא שהוא כתוב תיכף אחר מתן תורה, בו ביום שהקרבתם קרבנות חג השבועות לא שייך להראות סימני גולם להכנס בתוך דברי חבירו?

וברש"י תירץ שבא ללמד שהנותן מתנת עניים נחשב לו כאילו בנה ביהמ"ק והקריב קרבנותיו, וכבר הקשינו דא"כ דיו בסמיכה לאחר פרשת המועדות. וגם צ"ע איך למדנו כאן שנחשב לו 'כאילו בנה ביהמ"ק', בשלמא 'כאילו הקריב קרבנות' ניחא, שהוא נסמך לענין קרבנות המועדות, אבל בפרשת אמור לא הוזכר ביהמ"ק כלל, ואיך למדנו 'כאילו בנה מקדש'?

וביאר ע"פ מש"כ בספר יצירה שיש ג' בחינות 'עולם שנה נפש'. מבחינת הנפש יש לכלל ישראל 'ראשית ואחרית', כמ"ש 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם', מ'ראשיכם' עד 'חוטב עציך ושואב מימך', שהוא סימן של עניות ודלות. מי אנו מכירים כחוטב עצים מרבוה"ק? הלל היה חוטב עצים, כשהיה עני ואביון היה מתפרנס מחטיבת עצים.

אחרית כראשית בישראל כאחרית וראשית שבקציר

מאיך נקראו בני ישראל 'ראשית', כמ"ש רש"י בתחילת התורה 'בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית שנאמר (ירמיה ב, ג) קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לַה' **רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ**, כלומר ההתחלה של התבואה של הקב"ה.

כמו שיש תבואה ביבול דארץ ישראל, ונטצוינו לקדש את הראשית, אדם רואה בשדהו תאנה שביכרה, אומר הרי זה ביכורים ומביאים אותו לבית המקדש ומגישים אותו אצל המזבח ומניפין אותו, והכהן שהוא ראשית הוא אוכל את הפרי הראשון. הרי שהראשית אוכל את הראשית.

כמו שיש ראשית כך יש אחרית, מהו האחרית ה'שכחה', לא לחינם שכחו אותו, שהרי מבואר במשנה ש'כל עומר שיש לו שם בשדה אינו שכחה, כי הוא עתיד לחזור ולקחתו'. הנשכחים הם האחרונים.

הן הלקט והן השכחה והן הפאה, כולם הם 'אחרית הקציר', לעומת 'ראשית' יש 'אחרית'.

אם למדנו שבני ישראל נקראים כביכול כמו התבואה של הקב"ה, יש גם בהם ראשית ואחרית. נשמות גדולות של צדיקים מופלגים, ונשמות רחוקות ואחרונות ביותר. בוודאי שכל יהודי הוא חשוב מאד, כל אחד הוא שיבולת אחת בתבואתו של הקב"ה. השבולת האחרונה הנשכחת היא 'לעומת' היהודי האחרון.

מיהו היהודי האחרון? גר צדק. כי אנו מבני אברהם יצחק ויעקב שבחר בנו השי"ת והוציאנו ממצרים, רות המואביה היא כביכול כיהודי אחרון. הן מצד שהיא גיורת, והן מצד שהרבה שנים לא היתה יכולה להתקבל בעם ישראל, שעדיין לא נודע דרשת 'עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית', זה היה סוד נסתה. הקב"ה רצה שזה יתגלה רק בימי שמואל. גיורת ממואב היא סוף כל אחרית שבנשמות ישראל.

הקב"ה עשה שהכהן אוכל ראשית התבואה, והגר העני אוכל את האחרית, השכחה.

וכמו שהארכנו בשיעורי השבוע ענין שבט הכהונה שהקב"ה הבדילם 'בין קודש לקודש', וכמ"ש בתוס' פסחים קד' הבדלת וקדשת את עמך ישראל בקדושך', בתחילה הבדיל את שבט הלוי מכל שבטי ישראל, ואח"כ הבדיל עוד בין קודש לקודש בכך שקידש את הכהונה קדש קדשים.

ומכיון שהוא הקדוש ביותר, מביאים לו ביכורים שהוא ראשית התבואה. כי הראשית צריך לאכול את הראשית. והאחרית שהוא לקט שכחה ופאה ניתנים 'לגר...' כאמור שהגר הוא האחרית שבנפשות.

וזה שמבואר במגלת רות שהגירות מלקטת את הלקט, כי הניצוץ של הנשמות הנמוכות מתהלכים בשדה וצריך ללקטם ולהגביהם.

חזר והשווה אחרית דוד לראשית העומר ושתי הלחם

באותו ענין נתגלה דבר נורא, מרות יצא דוד המלך, והקב"ה הכתירו למלך ישראל 'תשימני לראש' [תהילים יח] הרי שהאחרית נתהפך לראשית.

כשעסקנו במצות עומר ושתי הלחם שהם נקראים 'קרבן ראשית', העומר הוא ראשית כלליות הקציר, ושתי הלחם הוא ראשית החיטה, ומה עושים עם זה, כלל ישראל קונים את זה, והלכו לחפש בכל שדותיהם של ישראל לבדוק איזה מהם מבכר תחילה, ומי אוכל את זה, הבהנים, והכה"ג נוטל חלק בראש באכילת שתי הלחם. וזר לא יקרב, כי ראשית צריך לאכול את הראשית.

וא"כ יעלה על הדעת, לאחר שלמדנו מעומר ושתי הלחם, שמא העיקר בבני ישראל הוא ה'ראשית' בלבד, ולא יתייחסו כלל לשאר המדרגות של נשמות ישראל, יבנו רק ישיבות למצויינים בלבד. שהרי למדנו זה עתה על שני מצוות של 'ראשית', עומר ושתי הלחם.

לזאת הזהירה התורה 'ובקוצרכם את קציר ארצכם', קורא הדורות מראש מסבב כל הסיבות שה'אחרית' יתתקן ע"י ה'אחרית', גם הוא חלק מכלל ישראל, אל תתייחס רק אל הראשית בלבד, כשם שמקיימים מצות עם הראשית כך מקיימים מצות עם האחרית. 'לא תכלה פאת שדך, לגר ליתום ולאלמנה'. תשאיר את אחרית התבואה לאחרית הנשמות.

שיבולים של לקט הם כאסקופה הנדרסת, הכל דורכין עליהן ומזלזלין בהן, ומי מלקט אותם, גרים ועניים שנפשותיהם נדרסין ומזלזלין, מעולם לא קבלו 'מפטיר יונה' ולא 'שישי', דווקא מהם נתגלה נשמת משיח צדקינו, 'מצאתי דוד עבדי, בשמן קדשי משחתיו', בועז היה עסוק לכבד את האחרית, גם של תשולו לה מן הצבתים, רות לקחה שש שעורים, ודרשו חז"ל שהוא רמז לה שמה'אחרית' הזה של רות, עתידים לצאת ששה צדיקים, דוד, שלמה, יאשיהו, צדקיהו, ומשיח צדקינו.

כמ"ש במדרש [רות ז,ג]: 'א"ר יהודה בר ר' סימון בזכות וימד שש שעורים וישת עליה, זכה ועמדו ממנה ששה צדיקים וכל אחד ואחד בהן שש מדות, דוד חזקיהו יאשיהו חנניה מישאל ועזריה דניאל ומלך המשיח'.

כי משיח צדקינו לא מסתובב בין מכובדי העם, אלא בין העניים והדלים, כמ"ש בגמ' סנהדרין שהוא עני ודל, והוא מסובב עם עניים ודלים, הוא יושב מחוץ למחנה בין המצורעים. כי בכדי להגביה ולרומם את כלל ישראל, הוא מוכרח להיות 'אחרית שנתהפך לראשית'. זהו התיקון של כל כלל ישראל.

אחרית דעוללות ופרט כראשית דביכורים במקדש

ולא רק רק לקט ושכחה ופאה כך, אלא גם פרט ועוללות, כי כשאדם בא ללקט בכרמו הוא לוקח תחילה את האשכולות הנאות והמלאות, אמרה תורה, את הראשונות תביא לביהמ"ק ותתנם לכהן שהוא ראשית, את האמצעיים תאכל בביתך, אך את הפרט והעוללות שהם האחרונים, תשאירם לנשמות האחרונים, עניים וגרים. 'עוללות' לא הגיע לכלל ביכור, הוא ההיפך הגמור מראשית ביכורים, תאנה שבכרה, העוללת לא הצליח להתפתח יפה, מסכן נולד בלי כשרונות וגם בלי יחוס. שמש ההצלחה לא האירה עליו.

התורה"ק בחרה לדבר ממתנות עניים דווקא סמוך למצות עומר ושתי הלחם, ללמדנו שהנותן מתנות עניים 'כאילו הקריב קרבן', לא רק ביכורים נחשב כקרבת שמיאים אותו לביהמ"ק ומניחין אצל המזבח ומניפין, אלא גם הנותן פרט ועוללות, כאילו בנה ביהמ"ק והקריב קרבן, אף שאין מביאין אותו לביהמ"ק, הוא אינו צריך ביהמ"ק ולא קרבן, הוא עצמו ביהמ"ק, כי השכינה שורה עליו, כדכתיב 'אשכון את דכא'. רק המכובדים צריכין ביהמ"ק, העניים שהם באחרית, הם עצמם ביהמ"ק.

לקט, שכחה, פאה, פרט, עוללות, נחשבים כחמשה קרבנות, אף שלא עשו בהם תנופה, כן הם הנשמות החלושות שלא עשו בהם 'תנופה', תלמיד שלא קיבל תעודה טובה מימיו, לא ישב מעולם על במה מכובדת, לא שמע מעולם איך מכריזים שמו כחתן או סגן חתן, אף אחד אינו מניף את נפשו, ואף לא מגישין אותו אצל המזבח, אביו מתבייש לבא לפני הרבי עם המטרד הזה, מעולם לא נתנו לו שיריים של כוס של ברכה. לא הגשה ולא תנופה. ממנו יוצא נשמת משיח צדקינו.

העבודה של 'ראשית', הוא בוודאי לרומם ולפאר חתני התורה, אך יחד עם זאת מוכרחים 'לתקוע' כאן עוד פסוק 'ובקוצרכם', ללמדינו שהעניים והשפלים, הגרים והאביונים, הם בעצמם 'בנין ביהמ"ק וקרבתיו'.

כתוב באור החיים הק' 'כי יהיה בך אביון באחד שעריך', באיזה אביון הכתוב מדבר, במלך המשיח!

רות פורענות דאית לה אחרית כראשית טפי מאיוב

כתוב בגמ' ב"ב 'סדרן של כתובים: רות, תהילים, איוב'. והקשו בגמ' והרי איוב היה בימי משה, ורות היתה אחר כמה דורות. ותירצו 'אתחולי דפורענותא לא מתחלין'. איוב בעל יסורים אין מקדימים אותו. והקשו בגמ' 'רות נמי פורענות היא?' כמו שאמרה נעמי 'כי המר שדי לי מאד'. כשם שאיוב איבד משפחתו גם נעמי כך? ותירצו 'רות, פורענות דאית לה אחרית'. הסוף היה טוב, בועז וישי ודוד. כן פרש"י 'סוף הפורענות נהפך לאחרית'.

והקשו בגמ' והרי גם באיוב יש אחרית טוב, 'וה' ברך את אחרית איוב מראשיתו', והוליד שבענה בנות, י"ד בנות תחת ז' בנותיו הראשונות.

אלא שהכונה שמגילת רות היא 'פורענות דאית בה אחרית', כלומר שמגילה זאת מלמדת מהו התפקיד של ה'אחרית שבישראל'. אי משום הסוף הטוב, גם מגילת איוב יש בו סוף טוב, אך מגילת רות מלמדת על בירור נורא שנפש מישראל שהיא אחרית נהפכת לראשית.

על איוב היה הו"א שהוא יתעלה כמדרגת האב"ק ויאמרו 'אלקי איוב', אך הוא לא הצליח בזה. רות כן הצליחה בזה, 'כשם שאומרים מגן אברהם כך אומרים מגן דוד'. אחריתה של רות הוא 'תשימי לראש גויים'.

מקום המקדש הראשון בא אחרית ונהיה לראש פינה

כשם שהיה בבחינת 'נפש' שהאחרית של רות נהפכה לראשית של דוד מלך ישראל, כך הוא בבחינת 'מקום', המקום הראשון שברא הקב"ה בעולם היה מקום המקדש, כמ"ש בגמ' פסחים דף ה' 'מרום מראשון מקום מקדשינו', 'אבן שתיה שמשם הושתת העולם'. ובגמ' סוכה 'בראשית – ברא שית', ברא הקב"ה את השיתין של המזבח בראשונה.

מה כבשו בני ישראל באחרית של כל ערי ישראל, לאחר שכבשו כנעני חתי ואמורי, ויצא דוד לכבוש את מואב מחוץ לארץ ישראל, 'ומחץ פאתי מואב וקרקר כל בני שת', דוד המלך כבר הלך לארם נהריים וארם צובא, כבר היה עסוק בכיבוש יחיד. רק פינה אחת שכחו לכבוש, אי אחד בארץ יהודה ששמו 'יבוס', היה שם גוי ששמו ארונה. היבוסים טענו שהם נכדים של אבימלך, ולכן לא יכלו לכבוש אותם עדיין, כי עוד היה חי אחד מנכדי אבימלך שאמר לאאע"ה 'אם תשקור לי ולניני ולנכדי'. למה עשה ה' ככה שאחד מנכדי אבימלך עוד חי בימי דוד?

כי הוא רוצה שמקום המקדש שהוא ראשית יהיה תחילה 'אחרית', לא כבשו את ירושלים רק בפרק אחרון של דוד המלך, בספר שמואל ב' בפרק האחרון, שם כתוב שדוד המלך קנה את גורן ארונה בכסף מלא של כלל ישראל.

פלאי פלאות, זה המקום שנברא בראשונה נכבש לישראל באחרונה, ומי כובש אותו, דוד המלך שממנו יוצא משיח, כי שמו של משיח קדמה לעולם, וסיבב הקב"ה שהראשית נעשה אחרית, ומשם נתהפך ועולה להיות מאחרית לראשית.

וזה שאמר דוד המלך שהוא בעצמו גם בתורת 'אחרית שנתהפך לראשית' 'אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה'. הבונים אלו האב"ה"ק, שהבטיח אאע"ה כן לאבימלך, ובסוף 'היתה לראש פינה'.

רימז ליו"ט של אחרית הימים דת"ב כלשו"פ לאחר שבועות

כשם שבנפש ובעולם כך, גם בזמן כך.

ראש חודש ניסן נאמר בו 'החודש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לחדשי השנה'. וכתב החת"ס זי"ע במאמרי ת"ב שקוראין בו '(דברים ד, ל) בַּצֵּר לָךְ וּמִצָּאוּךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְשָׁבַת עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלוֹ'.

כשם שניסן הוא ראשית הזמן, כשאדם נזכר מימי ניסן, נהיה לו טוב על הלב. כך חודש אב הוא אחרית הזמן. כשאדם רק נזכר מתשעת הימים נהיה לו לא טוב על הלב. אנו יושבים אז בין תנור וכיריים, ואסורים בשמיעת

מוזיקה ושמחת נשואין ואכילת בשר.

אך בוטחים אנו בהשי"ת שבמהרה בקרוב יתהפך חודש אב ל'ראשית' שאין כמוהו, המועד של ת"ב יהיה בראש כל המועדות, ורמז לזה שבילול פסח אוכלין ביצה לקשר את ליל פסח עם ת"ב, ובו נולד משיח צדקינו שהוא אחרית ולכן הוא נולד באחרית הימים.

בתשעה באב אי אפשר לכוון שם הויה בברכות ראשונות, מכוונים חילוף שם הויה, טדה"ד, כוז"ו, אחרית השם. ובבני יששכר מבואר שחודשי תמוז ואב נבראו באותיות ד' ל'. כעני וד"ל.

אך בסוף הקב"ה 'עוזר דלים', ובמהרה בקרוב יתהפך האחרית לראשית.

ועתה נתיישב היטב איך נכנס הפסוק 'ובקוצרם את קציר ארצכם' בין פסוקי המועדות, תחילת הפרשה הוא 'אלה מועדי ה' מקראי קודש תקראו אותם במועד', לא היה הכתוב יכול לשקר ולומר שאחר יו"ט שבועות בא יו"ט ר"ה, כי במהרה בקרוב ידעו כל תנוקות של בית רבן שיו"ט תשעה באב בא אחר יו"ט שבועות. אני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח, ואע"פ שיתמהמה עכ"ז אחכה לו בכל יום שיבא. וממילא במהרה יתהפך ת"ב למועד הגדול ביותר.

אך מכיון שהתורה יודעת שלמשך הרבה שנים לא יוכלו לקרוא פסוק 'ובחודש החמישי בתשעה לחודש תחוגו את חג ה'... והקרבתם...' שהרי אוכלין ביצה באפר בסעודות המספקת, ומתענין בתשעה באב. לכן כתבה תורה ברמז 'ובקוצרם את קציר ארצכם', תתעסקו עם ה'אחרית' שבתבואה, ותבינו שעתיד האחרית להתרומם ולהתנשא, הן אחרית שבשנה, הן אחרית שבמקום, והן אחרית שבנפש.

פתח משה ב'אלה מועדי' וסיים ב'וידבר משה את מועדי', לא יתכן שלא יספר לנו על המועד של ת"ב.

הריון של משיח בי"ז תמוז ולידתו בתשעה באב

וכן מרומז כאן המועד של י"ז בתמוז, כמבואר בחת"ס שההריון של יסוד נשמת משיח הוא בליל י"ז בתמוז והלידה בת"ב. כי מבואר בירושלמי מס' ביכורים שקציר שעורים וקציר חיטים נמשך לשלשה חדשים, ובנעמי ורות כתוב 'והמה באו בית לחם בתחילת קציר שעורים' ופרש"י 'יום קצירת העומר היה', ט"ז ניסן. לאחר ג' חדשים הוא ט"ז תמוז. וכתוב ברות שהיא היתה בשדה עד כלות קציר חיטים ושעורים, אמרה לה נעמי לרות: **וְעַתָּה הֲלֹא בִעַז מִדַּעְתָּנוּ אֲנִי אֶשֶׁר הָיִיתִי אֶת נַעֲרוֹתַי הִנֵּה הוּא זָרָה אֶת גֶּרְן הַשְּׂעִירִים הִלְיָהּ. בְּבוֹקֶר שֶׁל ט"ז תְּמוֹז,** אמרה שעדיין לא היה היחוד, אמרה נעמי: **וְתֹאמַר נָשִׁי בְּתִי עַד אֲנִי תִדְעִין אִיךָ יִפְלֹ דָּבָר כִּי לֹא יִשְׁקֹט הָאִישׁ כִּי אִם כָּלָה הַדָּבָר הַיּוֹם.** כי למחר כבר מתחילין ימי בין המצרים, ובו ביום נתקדשה, ובלילה נתעברה עם נשמת משיח. ולמחרת ביום י"ז בתמוז כבר היה הלוייה של בועז. הרי שיסוד נשמת משיח הוא בי"ז בתמוז, ובת"ב הוא נולד. אלו הם שני המועדות.

טעם גרשיים לרמז על החורבן הכפול שיהפך ליו"ט

ובזה יובן עוד מה שדייקנו אתמול בשינוי טעמי המקרא שיש בין שני הפסוקים האלה, ובקוצרם מוטעם בטעם גרשיים, לא תכלה גם מוטעם בטעם גרשיים, רמז לתרין תירוכין, שתי גירושים גורשנו מבית ראשון ובית שני, שניהם בת"ב.

אך הפסוק המופלא הזה מחזק אותנו, לא להתייאש, הנה הנה יבא משיח צדקינו, הן גאלתי אתכם אחרית בראשית.

כל הנ"ל מבואר בקצרה בשפ"א לקוטים פרשת אמור. והארכנו בביאורו ע"פ דרכו של רבי משה וואלפסאן זצוק"ל.